

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 299/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného JUDr. Jurajom Gavalcom, advokátom, Piešťanská 3, Trnava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu v Slovenskej republiky sp. zn. 5Tdo/84/2022 z 26. apríla 2023 takto

rozhodol:

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo/84/2022 z 26. apríla 2023 **boli porušené** základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 8 ods. 2 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo/84/2022 z 26. apríla 2023 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. augusta 2023 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 8 ods. 2 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Žiline č. k. 1To/70/2019-437 z 3. septembra 2019 (ďalej len „prvé odvolacie rozhodnutie“) a č. k. 1To/51/2020-680 z 30. júna 2020 (ďalej len „druhé odvolacie rozhodnutie“) a najvyššieho súdu sp. zn. 5Tdo/84/2022 z 26. apríla 2023 (ďalej len „namietané uznesenie“). Takisto žiadal ústavný súd o zrušenie označených rozhodnutí a vrátenie veci

špecifikovanému všeobecnému súdu na ďalšie konanie a tiež o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Čadca č. k. 1T/25/2019-361 z 5. júna 2019 (ďalej len „prvý prvostupňový rozsudok“) uznaný vinným zo spáchania trestného činu nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona a bol mu uložený trest odňatia slobody vo výmere šiestich rokov. Prvým odvolacím rozhodnutím krajského súdu bol prvý prvostupňový rozsudok okresného súdu zrušený vo výroku o uloženom treste a vec bola vrátená okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie. Rozsudkom okresného súdu č. k. 1T/25/2019-565 z 12. februára 2020 (ďalej len „druhý prvostupňový rozsudok“) bol sťažovateľ pri nezmenenom výroku o vine odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere dvanástich rokov a šiestich mesiacov. Druhým odvolacím rozhodnutím krajský súd druhý prvostupňový rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil a podané odvolanie sťažovateľa zamietol. O dovolaní sťažovateľa, ktoré podal proti prvému odvolaciemu rozhodnutiu a druhému odvolaciemu rozhodnutiu krajského súdu, najvyšší súd rozhodol namietaným uznesením, ktorým ho podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ formuluje tvrdenie, že v prvom prvostupňovom rozsudku okresného súdu nie je v skutkovej vete uvedeného rozhodnutia čin sťažovateľa charakterizovaný konkrétnymi skutkovými okolnosťami, ktoré by spoľahlivo odôvodnili záver o použitej právnej kvalifikácii, a to najmä k rozsahu činu s poukazom na skutočnosť, že si sťažovateľ dotknuté rastliny zadovážil a následne aj prechovával v zelenom stave, v prípade ktorých (rastlín) nie je v skutkovej vete vyjadrený ich počet, hmotnosť, priemerná koncentrácia účinnej látky v nich a ani upotrebitelná hmotnosť a nevyplýva z nej, či rastliny v zelenom stave boli omamnou látkou. Namieta, že najvyšší súd uvedenú otázku uzatvoril tvrdením, že vo výroku rozsudku postačuje uviesť rozsah činu, a teda hodnotu drogy, s čím podľa sťažovateľa nemožno súhlasiť.

4. V ďalšom bode sťažovateľ namieta, že postup polície, ktorý predchádzal zaisteniu inkriminovanej zakázanej látky, nezodpovedal príslušným ustanoveniam zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Policajnom zbore“). Odkazuje na § 9 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, podľa ktorého policajt v službe je povinný v medziach tohto zákona vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania, a namieta, že príslušníci polície voči nemu vykonali služobný zákrok, hoci nebolo dané dôvodné podozrenie, že je páchaný trestný čin alebo priestupok. Podľa sťažovateľa v rámci tohto služobného zákroku ho príslušníci polície požiadali o vysvetlenie v zmysle § 17 ods. 1 zákona o Policajnom zbore (aby uviedol, čo sa nachádza v taškách umiestnených vo vozidle), aj keď ich k tomu neoprávňovalo žiadne zákonné ustanovenie. Navyše, podľa jeho vyjadrenia žiadosti policajtov o podanie vysvetlenia nepredchádzalo náležité poučenie sťažovateľa o možnosti odmietnuť podať vysvetlenie v prípade nebezpečenstva spôsobenia trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe. Stanovisko, ktoré zaujal najvyšší súd k označenej dovolacej námietke sťažovateľa, odporuje podľa mienky sťažovateľa

špecifikovanej judikatúre samotného najvyššieho súdu a tiež judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), takisto špecifikovanej judikatúre Ústavného súdu Českej republiky. Sťažovateľ spôsob zabezpečenia dôkazného materiálu v jeho trestnej veci hodnotí ako odporujúci jeho ústavnému právu nebyť donucovaný k seba obviňovaniu.

5. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľ prezentuje svoje výhrady k spôsobu vysporiadania sa najvyššieho súdu (a tiež krajského súdu) s jeho námietkami smerujúcimi proti postupu okresného súdu, ktorý sa týkal vyhlásenia sťažovateľa podľa § 257 ods. 7 Trestného poriadku.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 299/2024-13 z 11. júna 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti týkajúcej sa namietaného uznesenia najvyššieho súdu, pričom vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti ústavný súd vyzval 1. júla 2024 predsedu najvyššieho súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti.

7. Na výzvu ústavného súdu podpredsedníčka najvyššieho súdu reagovala podaním č. k. KP 3/2024-264 z 2. júla 2024, v ktorom predložila vyjadrenie predsedu dotknutého senátu najvyššieho súdu (ďalej len „predseda senátu“) sp. zn. Tpj 86/2024 z 2. júla 2024. Predseda senátu odkázal v prvom rade na odôvodnenie namietaného uznesenia a konštatoval, že ho považuje za vecne správne. K prvej skupine námietok sťažovateľa dôvodil, že sťažovateľ podľa právnej vety rozsudku si neoprávnene zadovážil a prechovával po akúkoľvek dobu omamnú látku a čin spáchal vo väčšom rozsahu, pričom tieto znaky skutkovej podstaty trestného činu podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona sú zistiteľné zo skutkovej vety rozsudku okresného súdu, ako je to podrobne rozvedené na s. 14 a 15 namietaného uznesenia najvyššieho súdu. Ďalej predseda senátu vo vzťahu k námietkam sťažovateľa o nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia poukázal na s. 15 a 16 namietaného uznesenia a k námietkam o zameniteľnosti skutku v podobe, a v akej je vymedzený so skutkom s rovnakým rozsahom činu, poznamenal, že totožnosť skutku nie je viazaná iba na rozsah činu, ale je určovaná aj ostatnými obsahovými skutočnosťami (najmä dátum, miesto a spôsob konania). K záveru, že išlo naozaj o omamnú látku s účinnou špecifikovanou zložkou, poukázal na skutkovú vetu a dodal, že to vyplýva navyše aj z toho, že prechovávané množstvo omamnej látky zodpovedalo minimálne 3125 obvykle jednorazovým dávkam. K odkazom sťažovateľa na ustálenú súdnu prax predseda senátu poukázal na to, že je s ňou namietané uznesenie v plnom súlade, pričom tiež odkázal na právnu vetu stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (S 35/2016), podľa ktorého rastliny rodu Cannabis sú omamnou látkou bez ohľadu na okolnosť, že ide o rastliny dosiaľ nespracované na účel aplikácie sušením. Predseda senátu sa takisto nestotožnil s námietkou sťažovateľa, v ktorej predostrel argumentáciu o založení rozhodnutia na dôkazoch súdom vykonaných nezákonným spôsobom, odkazujúc na s. 11 až 13 odôvodnenia namietaného uznesenia, kde súčasne doplnil, že zo zisteného skutkového stavu vyplýva, že sťažovateľ ako vodič motorového vozidla príslušníkom polície pri kontrole nepredložil doklad totožnosti ani doklady k motorovému vozidlu a tiež jeho následné správanie malo byť neadekvátne danej situácii, polícia pritom nevykonala prehliadku dopravného prostriedku podľa § 23 ods. 2 zákona o Policajnom zbore, ale iba vonkajšiu vizuálnu ohliadku

pomocou baterky, kde až pri komunikácii so sťažovateľom v rámci vykonávanej služobnej činnosti, pri ktorej možno pripustiť otázky týkajúce sa prevážaných osôb a vecí, sám sťažovateľ začal vyťahovať z motorového vozidla veci a sám odkryl oblečením prikryté rastliny marihuany, pričom podozrivým z trestného činu sa stal až momentom, keď k rastlinám uviedol, že má ísť o lekársku marihuanu. Čo sa týka otázky vyhlásenia sťažovateľa na hlavnom pojednávaní 5. júna 2019, že spáchanie skutku nepopiera, poukázal predseda senátu na skutočnosti uvedené na s. 10 a 11 namietaného uznesenia a dodal, že sťažovateľom prezentované rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tdo 64/2011 dotknutú otázku neupravovalo. Najvyšší súd svoje vyjadrenie uzavrel konštatovaním, že ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je opodstatnená, a preto ústavnému súdu navrhol, aby jej nevyhovel.

8. Sťažovateľ možnosť vyjadriť sa k stanovisku najvyššieho súdu nevyužil.

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Za zásadnú námietku, ktorú sťažovateľ v ústavnej sťažnosti prezentuje, ústavný súd považuje námietku nezákonnosti ťažiskového dôkazu, na ktorom bolo trestné stíhanie a odsúdenie sťažovateľa založené, t. j. zaistená nedovolená látka vo vozidle, v ktorom sa sťažovateľ nachádzal v čase, keď sa policajná hliadka rozhodla zrealizovať vo vzťahu k jeho osobe tzv. hliadkovú činnosť.

11. Najvyšší súd v namietanom uznesení interpretoval, že nesprávny procesný postup pri získavaní alebo vykonávaní dôkazov môže viesť k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku iba vtedy, ak mal negatívny materiálny dopad na práva obvineného, teda ak odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkaze, ktorého získanie alebo vykonanie sa spochybňuje. V odôvodnení konštatoval, že sa nestotožňuje s dovolacími námietkami sťažovateľa, v ktorých prezentoval tvrdenie, že policajná hliadka vykonala voči nemu služobný zákrok bez toho, aby vopred existovalo voči nemu podozrenie z páchania trestného činu alebo priestupku a vysvetlenie od neho požadovala bez toho, aby bol predtým náležite poučený, pričom cieľom príslušníkov polície nebolo vykonanie služobného zákroku, ale zabezpečenie dôkazov proti nemu, čo sťažovateľ považoval za odporujúce jeho ústavnému právu nebyť donucovaný k sebaobviňovaniu.

12. Toto svoje stanovisko najvyšší súd podporil argumentáciou, v ktorej uviedol, že policajná hliadka vykonávajúca služobnú činnosť podľa zákona o Policajnom zbore a v rámci nej hliadkovú službu podrobila sťažovateľa ako vodiča motorového vozidla kontrole zahŕňajúcej vyžiadanie dokladu totožnosti a dokladov k vozidlu, ktoré im sťažovateľ nepredložil s odôvodnením, že ich nemá, pričom mal následne z vozidla vystúpiť a nadávať. Policajná hliadka pristúpila podľa vyjadrenia najvyššieho súdu počas tejto kontroly k tzv. presvieteniu vnútorného priestoru vozidla baterkou a v batožinovom priestore, ktorý nebol prikrytý, uvidela igelitové tašky s liekmi, pričom

sťažovateľa žiadala o vysvetlenie, čo sa v nich nachádza. Sťažovateľ mal na túto žiadosť policajnej hliadky reagovať tak, že počas vyťahovania tašiek cez zadné sedadlo potiahol bundu, ktorou bola zakrytá rastlina konope a na následné otázky hliadky týkajúce sa rastliny a odkiaľ ňou disponuje, uviedol, že ide o marihuanu slúžiacu ako liečivo. Hliadka na to sťažovateľa poučila, že bude obmedzený na osobnej slobode a že sa na miesto dostaví vyšetrovateľ. Sťažovateľ s takýmto postupom nesúhlasil a z miesta chcel odísť, na čo hliadka reagovala založením pút sťažovateľovi, privolaním vyšetrovateľa, ktorý následne uskutočnil procesné úkony podľa Trestného poriadku zahŕňajúce aj poučenie vzťahujúce sa k úkonu vydania veci.

13. Najvyšší súd v nadväznosti na prezentované okolnosti uzavrel, že policajná hliadka vykonávala obvyklú hliadkovú činnosť sledujúcu kontrolu dokladov totožnosti a dokladov k motorovému vozidlu, v rámci ktorej po tom, čo sťažovateľ požadované doklady nepredložil, vykonala iba „vizuálnu obhliadku vozidla zvonku pomocou baterky“, vozidlo však neprehľadávala takým spôsobom, že by otvárala batožinový priestor, svoju služobnú činnosť pritom obmedzila iba na komunikáciu týkajúcu sa vykonávanej služobnej činnosti, ktorá by podľa presvedčenia najvyššieho súdu bola iba iluzórna, ak by nemala možnosť položiť sťažovateľovi otázku týkajúcu sa vecí, ktoré vo vozidle preváža. Podľa najvyššieho súdu sťažovateľ začal veci z vozidla vyťahovať sám bez toho, aby bol k tomu vyzvaný. Najvyšší súd tak bol toho názoru, že policajná hliadka, ktorá počas služobnej činnosti vykonávala hliadkovú činnosť, nemala dôvod, aby sťažovateľa poučovala vo vzťahu k veciam, ktoré boli až následne zaistené vyšetrovateľom, pretože sťažovateľ nebol podozrivý zo žiadneho trestného činu, týmto sa stal až v čase, keď sám uviedol (potom, čo nechtiac odkryl rastlinu konope), že v batožinovom priestore má „lekársku marihuanu“. Najvyšší súd poukázal na to, že obsah spisového materiálu preukazuje, že inkriminované rastliny konope boli vydané sťažovateľom dobrovoľne na základe výzvy vyšetrovateľa po predchádzajúcom náležitom poučení podľa § 89 ods. 1 Trestného poriadku zahŕňajúcom aj poučenie o tom, že nemá povinnosť vec vydať, ak by si vydaním veci spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania. Považoval poukaz sťažovateľa na špecifikovanú judikatúru najvyššieho súdu za nenáležitý, keďže v týchto prípadoch na rozdiel od situácie sťažovateľa bola kontrolovaná osoba vyzvaná k vyloženiu vecí. Takisto odmietol, že by policajná hliadka svojím postupom naplnila konanie, ktoré by bolo možné považovať za porušenie práva byť donútený k sebaobviňovaniu.

14. Ústavný súd konštatuje, že preskúmanie zákonnosti získaných dôkazov sa v sťažovateľovom prípade prekrýva s posúdením otázky existencie zásahu do základných práv sťažovateľa a potenciálne s tým súvisiacou otázkou ospravedlniteľnosti takého zásahu. Ide o realizáciu testu proporcionality, pri ktorom sa v úvode ako primárna otázka skúma to, či v konkrétnom prípade došlo k zásahu do niektorého zo základných práv a slobôd garantovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, a po jej pozitívnom zodpovedaní sa posudzuje ospravedlniteľnosť takéhoto zásahu v troch krokoch. V prvom kroku sa posudzuje legalita zásahu (či k zásahu došlo na základe zákona), potom jeho legitímnosť (či bol zásahom sledovaný legitímny cieľ) a napokon proporcionality zásahu, teda či bol zásah v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa nevyhnutný. Ak nie je splnené niektoré z kritérií, k skúmaniu ďalšieho kritéria sa už nepristupuje a zásah sa vyhodnocuje ako neospravedlniteľný.

15. V posudzovanom prípade sťažovateľa zaistenie rozhodujúceho dôkazu malo byť výsledkom služobnej činnosti policajnej hliadky, ktorá podľa vlastného vyjadrenia vykonávala tzv. hliadkovú činnosť. Služobnú činnosť policajtov a úlohy, ktoré má polícia a jej služobná činnosť napĺňať, sú

definované zákonom o Policajnom zbore, ktorý je zákonnou platformou pre vykonávanie tzv. služobných zákrokov znamenajúcich bezprostredný zásah do základných práv a slobôd dotknutých osôb.

19. Podľa § 8 ods. 1 zákona o Policajnom zbore je pri vykonávaní služobnej činnosti policajt povinný dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou.

20. Podľa § 8 ods. 2 zákona o Policajnom zbore je policajt pri vykonávaní služobnej činnosti spojenej so zásahom do práv alebo slobôd osoby povinný túto osobu hneď, ako je to možné, poučiť o jej právach, ktoré sú ustanovené v tomto zákone alebo v inom všeobecne záväznom právnom predpise.

21. Podľa § 8 ods. 3 zákona o Policajnom zbore služobnou činnosťou sa podľa odseku 1 rozumie činnosť policajta spojená s plnením úloh podľa tohto zákona alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

22. Podľa § 23 ods. 1 zákona o Policajnom zbore je policajt oprávnený pri plnení úloh vyplývajúcich z tohto zákona dávať pokyny na zastavenie dopravného prostriedku, zakázať jazdu, plavbu alebo let na nevyhnutne potrebný čas alebo prikázať smer dopravného prostriedku.

23. Podľa § 23 ods. 2 zákona o Policajnom zbore je policajt oprávnený vykonať prehliadku dopravného prostriedku, vecí, batožiny a nákladu, ktoré sa v ňom prepravujú, alebo elektronickú kontrolu vozidla prepojením kontrolovaného vozidla so zariadením určeným na kontrolu identifikačných údajov vozidla:

a) ak je podozrenie, že používaním dopravného prostriedku, na dopravnom prostriedku alebo v súvislosti s dopravným prostriedkom bol spáchaný trestný čin,

b) pri pátraní po hľadanej alebo nezvestnej osobe, zbraniach, streľive, výbušnínach, omamných látkach, psychotropných látkach, jedoch, prekurzoroch, jadrových alebo iných rádioaktívnych materiáloch, vysokorizikových chemických látkach a vysoko rizikových biologických agensoch a toxínoch a veciach pochádzajúcich z trestnej činnosti alebo súvisiacich s trestnou činnosťou,

c) pri odhaľovaní neoprávneného prechodu štátnej hranice alebo neoprávneného pobytu.

24. Ústavný súd v kontexte vykonania už spomenutého testu proporcionality považuje za primárnu otázku, ktorej zodpovedanie má v posudzovanej veci sťažovateľa relevanciu z hľadiska posúdenia akceptovateľnosti, resp. zákonnosti postupu polície, ktorý v konečnom dôsledku viedol k zaisteniu dôkazu kľúčového pre odsúdenie sťažovateľa, otázku, či policajná hliadka pri svojej služobnej činnosti vykonala takú činnosť, ktorá predstavovala zásah do základných práv a slobôd sťažovateľa, resp. predstavovala zákonom o Policajnom zbore definovaný služobný zákrok, resp. viaceré ich druhy. Druhou (nemenej relevantnou) je otázka, či existoval dôvod, resp. úloha vymedzená príslušnými ustanoveniami zákona o Policajnom zbore, ktorej splnenie si vyžadovalo výkon služobnej činnosti (hliadkovej činnosti) v podobe, v ktorej ju realizovala policajná hliadka, a či boli zároveň splnené zákonom definované predpoklady na realizáciu toho ktorého služobného zákroku.

25. V rámci posúdenia takto vymedzených otázok pozornosti ústavného súdu neušiel obsah výpovede svedka [REDAKOVANÉ], člena dotknutej policajnej hliadky, ktorá je zaznamenaná v prvom

prvostupňovom rozsudku Okresného súdu Čadca (strana tretia odsek štvrtý), ktorým bol sťažovateľ v spojení s prvým odvolacím rozhodnutím krajského súdu uznaný vinným zo spáchania trestného činu uvedeného v bode dva odôvodnenia tohto nálezu. Tento svedok celkom jasne uviedol, že „26. 8. 2018 vykonával hliadkovú službu s kolegom [REDAKOVANÉ]. V čase okolo 22:35 sa nachádzali na čerpacej stanici Benzinol v Krásnej nad Kysucou, okolo 22:40 tam prišlo vozidlo Škoda Octavia, [REDAKOVANÉ] modrej farby. V tom čase sa nachádzali v služobnom motorovom vozidle a vodič išiel tankovať palivo. Kolegovi bol vodič známy zo služobnej činnosti. Presunuli sa za čerpaciu stanicu a rozhodli sa, že vodiča zastavia a vykonajú kontrolu. Vodič zastavil s vozidlom na odstavnej ploche, ktorá patrí k čerpacej stanici. Vodič vystúpil z vozidla, začal chodiť okolo vozidla a nadávať. Kolega ho žiadal o doklady totožnosti a doklady k vozidlu, pričom povedal, že ich nemá. Dal im svoje údaje a zlustrovali ho, pričom zistili, že ide o [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]. Následne vyzvali spolujazdca, aby predložil doklady, ktorý ich taktiež nemal pri sebe, ale povedal, že sa volá [REDAKOVANÉ]. Baterkou presvietili vnútorný priestor vozidla, batožinový priestor nebol prikrytý a bola tam papierová krabica, v ktorej boli tri igelitové tašky. Pýtali sa obžalovaného čo tam je, on sa snažil otvoriť kufr, avšak mu to nešlo, povedal, že má pokazené uzamykanie a cez zadnú sedačku začal vyťahovať tie tri igelitové tašky. Ako vyberal tieto veci, potiahol bundu, pričom sa odkryla naviazaná rastlina. Opýtali sa ho, čo to má, pričom im povedal, že ide o lekársku marihuanu a že slúži ako liečivo. Keď sa ho opýtali, odkiaľ ju má, povedal že tam narástla. Na to oboch obmedzili na osobnej slobode. V tom začal byť obžalovaný vulgárny, začal hrešiť, nadávať, zamkol vozidlo a chcel odísť, na základe čoho mu boli založené putá. Veci začal z auta vyberať sám, opýtali sa ho len čo je v tých taškách. Následne ich prevzal vyšetrovateľ.“. Podľa obsahu uvedeného rozsudku druhý člen dotknutej policajnej hliadky poskytol výpoveď zhodnú s výpoveďou svojho kolegu (pozri s. 3 ods. 5 prvého prvostupňového rozsudku).

26. Už v minulosti ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti (poukazujúc aj na rozhodovacia činnosť samotného najvyššieho súdu, pozri R 47/2013, uznesenie sp. zn. 3Toš/7/2008 a rozsudok sp. zn. 4Tdo/92/2016) upozornil, že policajt nie je oprávnený svojvoľne zastavovať vozidlo a bez akéhokoľvek rozumného dôvodu vykonávať bezpečnostnú prehliadku, pričom ak sa zistí, že policajti zastavili motorové vozidlo bezdôvodne, ich postup je od počiatku nezákonný a zákonný podklad nemá ani vykonávanie akýchkoľvek ďalších úkonov zo strany policajtov (pozri sp. zn. III. ÚS 522/2021). Ústavný súd pritom poukazuje na § 8 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, podľa ktorého pri vykonávaní služobnej činnosti je policajt povinný dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osoby i svoju vlastnú a nepripustiť, aby v súvislosti s touto jeho činnosťou vznikla osobe bezdôvodná ujma a aby prípadný zásah do jej práv a slobôd prekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu sledovaného jeho služobnou činnosťou. Ústavný súd pripomína, že v uvedených zákonných ustanoveniach je premietnutá ústavná požiadavka vyplývajúca z čl. 2 ods. 2 ústavy, že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

27. Z obsahu výpovede členov policajnej hliadky, ktorá v rámci vykonávanej hliadkovej činnosti (i) zastavila vozidlo vedené sťažovateľom; (ii) požiadala o predloženie dokladu totožnosti sťažovateľa a tiež dokladov týkajúcich sa motorového vozidla; (iii) „baterkou presvietila vnútorný priestor vozidla“ a (iv) žiadala tiež o vysvetlenie, čo sa nachádza v taškách umiestnených vo vozidle, je celkom zrejmé a nesporné, že dôvodom, pre ktorý sa rozhodla vozidlo sťažovateľa zastaviť a „skontrolovať“, bola tá okolnosť, že jednému z členov hliadky bol sťažovateľ „známy

zo služobnej činnosti“. Z tohto vyjadrenia zasahujúceho policajta, ktoré je bližšie konkretizované v zápisnici o výsluchu jeho kolegu (druhý člen policajnej hliadky) vykonanom pred vyšetrovateľom Policajného zboru (pozri s. 3 posledný odsek zápisnice o výsluchu svedka [REDACTED] zo 17. januára 2019), kde sa ako svedok tento člen policajnej hliadky o sťažovateľovi vyjadril, že sa „*podobal na osobu, ktorá sa dopúšťala trestnej činnosti*“, je celkom zrejmé, že dôvodom na zastavenie vozidla bol iba poznatok o trestnej minulosti sťažovateľa a v žiadnom prípade nešlo o konkrétny dôvod, ktorý by súvisel s plnením niektorej, resp. niektorých z úloh, ktoré sú taxatívne vymedzené v § 2 zákona o Policajnom zbore, resp. v ustanoveniach definujúcich podmienky na vykonanie jednotlivých služobných zákrokov. Ústavný súd upozorňuje, že služobná či hliadková činnosť, ktorú policajná hliadka podľa svojho vyjadrenia v inkriminovanom čase vykonávala, nie je samoučelná, ale má smerovať k plneniu konkrétnej úlohy, prípadne úloh, ktoré sú vymedzené dotknutými ustanoveniami zákona o Policajnom zbore, resp. inými konkrétnymi právnymi predpismi.

28. Ústavný súd ďalej konštatuje, že zastavenie idúceho vozidla s cieľom skontrolovať relevantné doklady, tak ako sa to stalo v sťažovateľovom prípade, predstavuje *de facto* obmedzenie fyzickej osoby, teda služobný zákrok, ktorý je policajt v zmysle § 23 ods. 1 zákona o Policajnom zbore oprávnený uskutočniť len pre účely plnenia konkrétnej úlohy vyplývajúcej z tohto zákona, pričom takéto obmedzenie nemožno odôvodniť neurčitým tvrdením o vykonávaní hliadkovej činnosti pre účely akejsi bližšie nešpecifikovanej prevencie.

29. Pokiaľ ide o prehliadku dopravného prostriedku definovanú § 23 ods. 2 zákona o Policajnom zbore, policajtovi je síce zverené oprávnenie ju vykonať, avšak okruh dôvodov, keď je tak oprávnený urobiť, je úzky s ohľadom na skutočnosť, že predstavuje pomerne invazívny zásah do základných práv dotknutých osôb. Zákon síce podrobnejšie a jasne nešpecifikuje, čo treba považovať za prehliadku dopravného prostriedku v zmysle citovaného ustanovenia zákona o Policajnom zbore, prax však priniesla podrobnejšie odpovede aj na túto otázku, a to predovšetkým s ohľadom na skutočnosť, že vykonať prehliadku dopravného prostriedku možno aj na základe Trestného poriadku, konkrétne podľa § 99 ods. 2 (prehliadka iných priestorov), ktorého režim v porovnaní so zákonom o Policajnom zbore stanovuje pre jej vykonanie prísnejšie podmienky a väčšie garancie ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb. Z judikatúry samotného najvyššieho súdu (pozri napr. rozsudok najvyššieho súdu z 23. mája 2013, sp. zn. 3Tdo/11/2013) vyplýva, že vzhľadom na väčší objem práv zaručených Trestným poriadkom oproti zákonu o Policajnom zbore je polícia v prípade existencie konkrétneho podozrenia zo spáchania trestného činu povinná postupovať vždy podľa Trestného poriadku, ktorý zároveň umožňuje vykonať prehliadku dopravného prostriedku vo väčšom rozsahu v porovnaní s prehliadkou podľa zákona o Policajnom zbore. A práve na tento účel priniesla prax odpoveď na otázku, ako má vyzeráť, resp. čo môže zahŕňať prehliadka dopravného prostriedku vykonaná podľa § 23 ods. 2 zákona o Policajnom zbore. Samotné prezídium Policajného zboru reagovalo na túto otázku vydaním usmernenia č. PPZ-UKP-OVK-1102-004/2012 z 18. októbra 2012, v zmysle ktorého nesmie policajt postupovať neprimeraným, neúčelným alebo výrazne obmedzujúcim spôsobom a pri prehliadke dopravného prostriedku podľa zákona o Policajnom zbore môže len vizuálne prezrieť interiér dopravného prostriedku bez toho, aby otváral a prehliadal batožinu, ktorá sa v ňom nachádza, a odkladacie priestory, pričom nesmie ani vykonávať časovo náročnú kontrolu dopravného prostriedku spojenú s rozmontovaním jeho súčastí, teda narušením jeho celistvosti.

Takisto je potrebné dodať, že v zmysle spomenutého usmernenia prezídia Policajného zboru má policajt podľa tohto ustanovenia postupovať v prípade, ak je na plnenie konkrétnej úlohy pri pátraní po osobách a veciach v zmysle zákona o Policajnom zbore svojím nadriadeným výslovne poverený. Ide napríklad o prípady vyhláseného pátrania po páchatel'och trestnej činnosti, pátrania po odcudzených veciach, zbraniach použitých pri spáchaní trestnej činnosti, vyhlásených bezpečnostných akciách zameraných na zaistenie nelegálne držaných zbraní, streliva, výbušnín, omamných a psychotropných látok, jedov a podobne.

30. Ústavný súd sa preto zásadne nemôže stotožniť s tvrdením najvyššieho súdu, že v sťažovateľovom prípade policajná hliadka nevykonala služobný zákrok v podobe prehliadky dopravného prostriedku podľa § 23 ods. 2 zákona o Policajnom zbore. Je celkom zrejmé, že policajná hliadka popísaným spôsobom, keď „*Baterkou presvietili vnútorný priestor vozidla*“, zrealizovala vizuálnu prehliadku vnútorného priestoru motorového vozidla, teda prehliadku dopravného prostriedku podľa zákona o Policajnom zbore, a následným kladením otázok sťažovateľovi pod psychickým nátlakom vynucujúcim si odpoveď na to, čo sa nachádza v igelitových taškách uložených v papierovej krabici umiestnenej v batožinovom priestore tohto vozidla, *de facto* realizovala aj prehliadku batožiny.

31. Ako to už bolo uvedené v bode 24 odôvodnenia tohto nálezu, z priamymi svedkami potvrdeného skutkového stavu (výpovede členov zasahujúcej policajnej hliadky) je celkom zrejmé, že žiaden konkrétny legitímny dôvod predpokladaný relevantnými ustanoveniami zákona o Policajnom zbore pre vykonanie špecifikovaných služobných zákrokov spojených s invazívnym zásahom do základných práv sťažovateľa neexistoval. Za takýto dôvod členovia policajnej hliadky mylne a neprípustne považovali trestnú minulosť sťažovateľa, a teda akési nekonkrétne, ničím nepodložené hypotetické podozrenie, že by sťažovateľ ako osoba s kriminálnou minulosťou mohol v aktuálnom čase páchať nejakú bližšie nekonkretizovanú trestnú činnosť, prípadne priestupkovú činnosť. Ústavný súd upozorňuje, že trestná minulosť osôb sama osebe nepredstavuje v podmienkach demokratickej spoločnosti a právneho štátu legitímny dôvod na realizáciu zákonom definovaných zásahov do základných práv a slobôd týchto osôb. Ide o neakceptovateľný prístup, ktorého sa polícia musí vyvarovať a každý policajt by si mal byť tejto skutočnosti vedomý. V závere možno preto konštatovať, že vykonanie popísaných služobných zákrokov, ktorými bolo zasiahnuté do základných práv sťažovateľa, sa neopieralo o legitímny dôvod a takýto nelegitímny zásah treba kvalifikovať ako neospravedlniteľný a dôkaz získaný jeho realizáciou ako nezákonný.

32. Ústavný súd teda v takomto postupe polície, ktorý bol preskúmaný namietaným uznesením najvyššieho súdu, vidí ústavne relevantný rozpor s namietanými referenčnými normami. Nezákonnosť postupu obstarania dôkazov neumožňuje, aby boli použité v trestnom konaní, a to z toho dôvodu, že by takýto postup umožňoval svojvôľu a nezákonnosť. Teória tzv. ovocia (plodov) z otráveného stromu sa vzťahuje na úkony vážne zasahujúce do základných práv a slobôd občana. Predmetná doktrína „*plodov z otráveného stromu*“ pochádza z prostredia *common law*. Jej princíp, podľa ktorého môže mať z dlhodobého hľadiska uznanie nezákonných dôkazov pochádzajúcich z úkonov vážne zasahujúcich do základných práv a slobôd dotknutých osôb korozívny účinok na systém trestného súdnictva, čoho dôsledkom by bolo ohrozenie integrity súdneho procesu a zneuctenie výkonu spravodlivosti, je etablovaný aj v judikatúre ESLP (obdobne pozri III. ÚS 561/2021). Podľa jeho judikatúry v každej veci je potrebné hodnotiť spôsob získania dôkazu, ako aj závažnosť spáchaného činu, inak povedané, prípustnosť „*problematického dôkazu*“

môže byť vyvážená len záujmom na potrestaní páchatel'a závažného trestného činu. Aj v takýchto prípadoch však existujú typy dôkazov, ktoré nie sú za žiadnych okolností akceptovateľné, pričom je dôležité, aby, ak sa použijú, ich úloha nebola v konaní zásadná a kľúčová. Podstatou popísanej doktríny teda je, že všetky dôkazy, ktoré boli získané nezákonne, musia byť vylúčené, pričom nie je prípustné ani využitie ďalších dôkazov, ktoré boli získané priamo alebo nepriamo, ako výsledok nezákonného zatknutia, prehliadky, výsluchu a pod. (obdobne pozri II. ÚS 828/2016). Ich využitie síce vo výnimočných prípadoch možné je, no nesmie ísť o dôkazy nosné. V sťažovateľovom prípade ústavný súd nevzhliadol možnosť od tejto doktríny ustúpiť, a to predovšetkým s ohľadom na skutočnosť, že výsledok nezákonnej prehliadky, teda dôkaz ňou získaný má povahu kľúčového a najvýznamnejšieho dôkazu (obdobne pozri III. ÚS 561/2021).

33. Popísané zistenia odvodené z doktríny „*plodov z otráveného stromu*“ o nepoužiteľnosti nosného nezákonného dôkazu, ale aj ostatných dôkazov, ktoré boli získané v nadväznosti na inkriminovanú nezákonnú prehliadku vozidla, podľa názoru ústavného súdu pohlcujú relevantnosť ostatných sekundárnych námietok sťažovateľ'a prezentovaných v ústavnej sťažnosti, preto ústavný súd nepovažoval za logické, a teda relevantné sa nimi zaoberať.

34. Už v minulosti ústavný súd judikoval, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Podmienkou je, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

35. Ústavný súd takisto poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v ktorej akcentoval, že trestné sadzby pri trestnom čine nedovolanej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania sú veľmi prísne a z toho vyplýva úloha všeobecných súdov, aby dohliadali na spravodlivosť a čistotu procesov a vedených trestných konaní (pozri III. ÚS 561/2021). Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v sťažovateľovom prípade na zjavný závažný procesný prešľap polície týkajúci sa získania ťažiskového dôkazu, ktorý sa stal nosným základom trestného stíhania a odsúdenia sťažovateľ'a, nereflektoval, tento svojím rozhodnutím aproboval. Toto zistenie vedie ústavný súd k záveru o porušení označených práv sťažovateľ'a namietaným uznesením najvyššieho súdu, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Zrušenie rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie

36. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody, takéto rozhodnutie zruší. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie. V súvislosti s návrhom sťažovateľ'a na zrušenie namietaného uznesenia a na vrátenie veci najvyššiemu súdu na nové konanie dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel, preto namietané uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu), v ktorom je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí [§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde; (bod 2 výroku nálezu)].

VI.

Trovy konania

37. Sťažovateľ si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Zároveň vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2022, ktorá bola 1 252 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v rokoch 2023. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2023 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje 208,67 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje 221,19 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2023, za dva úkony právnych služieb (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) so zohľadnením skutočnosti, že je právny zástupca sťažovateľa platcom DPH predstavuje 530,86 eur. Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 (bod 3 výroku nálezu).

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu